

Rapport om

Introduktion og kompetenceudvikling i det videnskabetiske komitésystem, 8. december 2006

Indholdsfortegnelse:

1. Baggrunden for uddannelsesudvalgets nedsættelse	3
2. Kommissorium og medlemmer af udvalget	4
3. Danske og udenlandske erfaringer	5
3.1 Danske erfaringer og behov	5
3.1.1 Introduktion.....	5
3.1.2 Vedligeholdelser af kompetencer til arbejdet i komitésystemet.....	5
3.2 Udenlandske erfaringer	6
3.3 Sammenfatning.....	6
4. Ideer til uddannelse og kompetenceudvikling i Danmark.....	8
4.1 Fælles uddannelsesbehov – basismodul og forskellige personkredses behov	8
4.2 Andre overvejelser drøftet af uddannelsesudvalget.....	8
5. Forslag til introduktionskursus for nye komitémedlemmer der indtræder i 2007 ...	9
5.1. Forslag til endagsintroduktionskursus.....	9
5.2. Forslag til basismappens indhold.....	10
6. Afsluttende bemærkninger	13
Bilag 1.....	14

1. Baggrunden for uddannelsesudvalgets nedsættelse

Den Centrale Videnskabetiske Komité¹ besluttede på sit møde den 25. februar 2005 at nedsætte et *"Udvalg vedrørende træning, uddannelse og kompetenceudvikling af De videnskabetiske Komitéers medlemmer og sekretariater"*.

I forbindelse med EU-konferencen "Facing the future together", den 27.-28. januar 2005, blev der i en workshop fokuseret på behovet for uddannelse af såvel komitémedlemmer som ansatte i sekretariaterne. Det viste sig, at medlemslandene havde meget forskellige niveauer, modeller og eksempler på, hvordan den løbende uddannelse og opkvalificering af såvel komitémedlemmer som ansatte i sekretariaterne forløb.

I Danmark er der ikke en egentlig og systematisk træning og opkvalificering af komitémedlemmer. Oplæringen i at behandle forskningsansøgninger har i mange komitéer haft karakter af en kombination mellem introduktion ved sekretariatsansatte og komitémedlemmer, "learning by doing" og ad hoc aktiviteter.

På sekretariatsniveau er det de regionale ansættelsesmyndigheder, der har ansvaret for introduktion og uddannelse af sine ansatte.

Der foreligger således ikke nogen fælles og ensartet uddannelse af regionale og centrale komitémedlemmer og sekretariatsansatte.

---

¹ For yderligere information se www.cvk.im.dk hvor der ligeledes er diverse, for komitésystemet, relevante link.

2. Kommissorium og medlemmer af udvalget

Udvalget fik følgende opgaver:

- 1) Skabe overblik over hvordan medlemmer og ansatte i sekretariaterne introduceres, uddannes og løbende kompetenceudvikles.
- 2) Undersøge udenlandske modeller og aktiviteter på området og vurdere egnetheden af disse i relation til en eventuel implementering i det danske komitésystem.
- 3) Fremsætte forslag til en permanent fælles plan for introduktion, uddannelse og kompetenceudvikling af komitémedlemmer og sekretariatsansatte i Danmark.
- 4) Stille konkrete forslag til hvordan nye komitémedlemmer fra 2007 introduceres, trænes, uddannes og kompetenceudvikles i overensstemmelse med den langsigtede plan.

Udvalgets medlemmer:

Finn Kamper-Jørgensen (formand)

Eva Møller

Regnar Liboriussen

Erik Laier

Mette Rasmussen

Helle Haubro (Sekretariatet for Århus, deltog indtil april 2006)

Annie Olsen (Sekretariatet for Viborg og Nordjylland)

Helle Abild Hansen (Sekretariatet for CVK)

3. Danske og udenlandske erfaringer

Udvalget har undersøgt, hvordan komitémedlemmer og ansatte i sekretariaterne introduceres, uddannes og løbende kompetenceudvikles, samt undersøgt hvilke ønsker, der var til dette.

Derudover har udvalget undersøgt, om der var udenlandske modeller eller aktiviteter på området, samt om nogle af disse kunne være egnede i relation til en eventuel implementering i det danske komitésystem.

3.1. Danske erfaringer og behov

Uddannelsesudvalget har som nævnt undersøgt, hvilken introduktion sekretariatsansatte og komitémedlemmer har modtaget i forbindelse med ansættelse hhv. start i en komité, samt undersøgt hvilke ønsker der var til dette, og hvilken vedligeholdelse og udvikling af kompetencer i forhold til arbejdet i komitésystemet, der har fundet sted.

3.1.1. Introduktion

De fleste sekretariatsansatte har i forbindelse deres ansættelse modtaget introduktion af en medarbejder fra det pågældende regionale sekretariat, og derudover har nogle få sekretariatsansatte fået introduktion ved komitémedlemmer.

En del komitémedlemmer har i forbindelse med deres start i komitéen fået introduktion af en medarbejder fra det regionale sekretariat. En stor del af de komitémedlemmer, der ikke har modtaget introduktion ved sekretariatet, har givet udtryk for, at det havde været hensigtsmæssigt, om dette havde fundet sted. Nogle komitémedlemmer er ved periodens start introduceret ved andre komitémedlemmer, dvs. af medlemmer med mere erfaring – andre udtrykker ønske om, at dette havde fundet sted.

Sekretariatsansatte, og de fleste komitémedlemmer, har ved deres start i komitésystemet modtaget skriftligt materiale af relevans for komité- og sekretariatsarbejdet. Nogle sekretariater har udarbejdet meget detaljerede introduktionsmapper, der udleveres til nyansatte samt til nye komitémedlemmer. Mapperne indeholder dels oplysninger, der giver forståelse for komitésystemets baggrund, dels oplysninger af relevans for selve sekretariatsbetjeningen af komitéen, og komitéens behandling af biomedicinske forskningsprojekter.

Nogle komitémedlemmer efterlyser såvel skriftlig som mundtlig introduktion, og flere komitémedlemmer har anført, at der går lang tid, før man er tilstrækkeligt inde i komitéarbejdet, og dermed opnår en følelse af at være et fuldtgyldigt komitémedlem. Flere komitémedlemmer oplever, at uddannelse og oplæring sker ved ”learning by doing” og ad hoc aktiviteter.

Der er fra et flertal af komitémedlemmerne udtrykt ønske om, at der umiddelbart efter udpegningen af komitémedlemmer iværksættes kurser for den samlede komité, samt afholdelse af temamøder (f.eks. i forbindelse med ny lovgivning).

3.1.2. Vedligeholdelser af kompetencer til arbejdet i komitésystemet

Flere sekretariatsansatte og komitémedlemmer ønsker årlige fællesmøder, og der er ønske om kurser og temadrøftelser på komitémøderne. Nogle komitéer praktiserer allerede sådanne temadrøftelser. Årsmøderne er af de fleste, såvel komitémedlemmer som ansatte i sekretariaterne, oplevet som udbytterige, og der er et generelt ønske om kursusvirksomhed – et ønske om at mødes i større fora, bl.a. med henblik på gensidig erfaringsudveksling. Flertallet af de, der ikke har deltaget i sådanne samlinger, udtrykker ønske om at kunne deltage.

Sekretariatene orienterer løbende deres komitémedlemmer om f.eks. lovændringer og ændringer i praksis ligesom de orienterer om drøftelser i CVK og andre regionale komitéer, der har relevans for den pågældende komité.

I Den Centrale Videnskabsetiske Komité er det allerede besluttet, at komitéens møder kan indledes med drøftelse af eller undervisning i komitérelevante emner.

3.2. Udenlandske erfaringer

I de fleste europæiske lande finder der ikke en egentlig struktureret og planlagt uddannelse sted. De fleste steder modtager komitémedlemmerne og de ansatte en form for introduktion/uddannelse ved sekretariatsansatte eller andre komitémedlemmer. I nogle lande, bl.a. Norge², er det oplyst, at man afholder fælles "fagdage" i starten af en komitéperiode.

I Sverige er det Vetenskapsrådet (VR)³, der er ansvarlig for uddannelse af komitémedlemmer. Fra januar – marts 2004 blev der arrangeret 3 undervisningsdage for medlemmerne af de regionale nämnder og det Centrala etikprövningsnämnd (CEPN)⁴. I 2005 har VR i samarbejde med etiknämnderne og CEPNs kontor rejst rundt til de forskellige regionale nämnder og undervist. Denne undervisning kommer VR sandsynligvis til at fortsætte med fremover. VR har også oprettet en referencegruppe med repræsentanter fra hvert nämnd for på den måde at opfange eventuelle problemer, som nämndene støder på i sin virksomhed, og som kan have relevans for VR at få kendskab til. På regionalt plan er der endvidere undervisning af medlemmerne på interne undervisningsdage. CEPN har for nylig udarbejdet en mappe indeholdende bl.a. lovstof, forordninger, direktiver, informationsbrochurer, link til websites mv., og denne kan komitémedlemmer bestille via sit sekretariat.

I Schweiz er det fastsat ved lov, at der skal finde uddannelse sted. Her har en arbejdsgruppe i to år været ansvarlig for træning og udvikling af god praksis. Schweiz er indbyggermæssigt lidt større end Danmark, men har 30 etiske komitéer, og der har derfor været et stort behov for standardisering.

Enkelte lande afsætter tid på komitémøderne til drøftelse af eller undervisning i relevante emner.

3.3. Sammenfatning

I Danmark har de fleste sekretariatsansatte og komitémedlemmer ved deres start fået introduktion ved sekretariatet og/eller komitémedlemmer. De der ikke havde modtaget introduktion, ønskede det.

De fleste har modtaget skriftlig information, og nogle sekretariater har udarbejdet introduktionsmapper, der af sekretariatsansatte og komitémedlemmer kan bruges som et egentligt opslagsværk, og som støtte i sagsbehandlingen.

Der er et generelt ønske om at mødes i større fora med temadrøftelser og mulighed for erfaringsudvekslinger. Mange komitémedlemmer oplever, at der går et stykke tid, før de deltager i

---

² www.etikkom.no/

³ www.vr.se

⁴ www.forskningsetikprovning.se/centrala_n.htm

komitéarbejdet som fulgyldige medlemmer, og en del erfaring opnås ved ”learning by doing” og ad hoc aktiviteter.

I Den Centrale Videnskabetiske Komité er det besluttet, at komitémøderne kan indledes med f.eks. komitérelevante foredrag eller undervisning.

Samlet set kan det konstateres, at der i Danmark er store forskelle i hvilken introduktion og uddannelser, der finder sted i komitésystemet.

De fleste europæiske lande har introduktions- og uddannelsesforløb for sekretariatsansatte og komitémedlemmer, uden at dette dog er i faste rammer.

Sverige giver indtryk af at være godt i gang med at strukturere og fastholde regelmæssig uddannelse, undervisning og kompetenceudvikling, ved dels at arrangere undervisningsforløb på såvel nationalt som regionalt plan, dels at der på regionalt plan arrangeres egne interne undervisningsdage.

4. Ideer til uddannelse og kompetenceudvikling i Danmark

Uddannelsesudvalget har på sine møder drøftet, hvordan et kursus- og undervisningsforløb bedst ville kunne tilrettelægges for kommende sekretariatsansatte og nye medlemmer af de videnskabetiske komitéer.

4.1. Fælles uddannelsesbehov – basismodul og forskellige personkredses behov

Udvalget er af den opfattelse, at der er et basalt introduktions- og undervisningsbehov, der må antages at være fælles for de forskellige personkredse i komitesystemet. Der bør være en fælles undervisning og et fælles undervisningsmateriale til både lægpersoner og forskere, bl.a. for at kunne arbejde mod et fælles sprog for etiske diskussioner. Udvalget er af den opfattelse, at et fælles sprog bl.a. vil kunne skabes, hvis der i undervisningen tages udgangspunkt i cases, hvor de etiske diskussioner søges koblet sammen med lovgivningen.

Udover et fælles behov finder udvalget, at der er forskel på behov, afhængigt af om man er lægperson, forsker eller sekretariatsansat.

Som lægperson kan der være et særligt behov for en grundig skriftlig introduktion, hvor forskellige begreber og fagudtryk forklares. Dette kan være med til at give lægpersonerne en hurtigere indførelse i og forståelse af det projektmateriale, der skal bedømmes.

Et andet eksempel på et særligt behov kan være undervisning i, hvordan bedømmelsen af et projekt rent praktisk gribes an, og hvad man som komitémedlem særligt skal have sin opmærksomhed rettet imod (lægmandsresumé, deltagerinformation, protokollen mv.).

Det ideelle ville være et flerdages kursus, startende med et fælles basismodul, og derefter undervisning rettet mod de forskellige personkredse i komitesystemet (forsker, lægperson og sekretariat). Det er imidlertid udvalgets opfattelse, at kurser og undervisning af og for komitémedlemmer bør være foreneligt med, at mange af medlemmerne af de videnskabetiske komitéer vil få vanskeligheder med at deltage, hvis der skal afsættes for mange dage til et introduktions- og uddannelseskursus. Da udvalget har et ønske om, at så mange nye komitémedlemmer som muligt får mulighed for at deltage, må der findes et passende niveau og en passende udviklingsplan for hvilken uddannelse, der bør foregå på nationalt niveau, og hvilken uddannelse der bør foregå på regionalt niveau.

Det er således udvalgets opfattelse, at udover et basismodul, der er fælles for alle og som gennemføres i 2007, må introduktion og især undervisning struktureres i forhold til personkreds og planlægges regionalt.

4.2. Andre overvejelser drøftet af uddannelsesudvalget

Udvalget havde, som nævnt ovenfor, overvejelser om, hvor omfattende undervisningsindsatsen skulle være. Der var enighed om, at en flerdagesseance med et par endags opfølgninger ville være det optimale – men samtidig også urealistisk, hvis så mange som muligt skulle kunne deltage.

Det foreslås, at CVK, efter erfaringerne fra introduktionen, tager stilling til, om der skal etableres et fast uddannelsesudvalg. Udvalgets primære opgave skal da være løbende at vurdere behovet for uddannelse. Hver enkelt region ville herefter selv kunne tage stilling til i hvilket omfang, de føler et sådant behov, og selv tage stilling til, hvordan formidlingen af et evt. regionalt undervisningsbehov skal foregå (aftenmøder, gåhjemmøder, fællesseancer arrangeret af flere regioner, endagskurser osv.).

5. Forslag til introduktionskursus for nye komitémedlemmer der indtræder i 2007

Uddannelsesudvalget har vurderet, at den primære opgave i første omgang må være, at der tilbydes introduktion til de nye komitémedlemmer i 2007. Såfremt der er nye sekretariatsmedarbejdere, kan det være relevant for disse at deltage – ellers forudsættes det i første omgang, at regionerne selv varetager den videre uddannelse af sine ansatte.

Uddannelsesudvalget har dels udarbejdet et forslag til et endagsintroduktionskursus, dels udarbejdet et forslag til indholdet i en basismappe, som efter udvalgets mening bør udleveres til såvel nye som erfarne komitémedlemmer (og evt. til de ansatte i sekretariatene). Herefter vil alle med berøring til komitésystemet have samme skriftlige informationsmateriale, og det vil være muligt elektronisk at udsende sider til udskiftning, når der f.eks. sker lovændringer.

Det fællesbehov for basal introduktion og undervisning, der efter udvalgets opfattelse er behov for, kan f.eks. være områder som:

- Komitésystemets opgaver, struktur og funktion.
- Hvad vil det sige at foretage en videnskabsetisk vurdering af et konkret biomedicinsk forskningsprojekt.
- Hvilke administrative love og regler regulerer, udover komitéloven, det videnskabsetiske felt.
- Ethiske principper og disses anvendelse i den konkrete vurdering af en ansøgning om godkendelse af et biomedicinsk forskningsprojekt.
- Videnskabelige metoder herunder typer, terminologi, designs samt fordele og ulemper ved forskellige videnskabelige designs.
- Gruppearbejde omkring udarbejde cases.
- Udarbejdelse af uddannelsesmappe.

Udvalget har ikke for nuværende forslag om en egentlig ”overbygning”, der målretter sig mod de forskellige personkredse i komitésystemet (forskere, lægpersoner og sekretariatsansatte), men CVK vil løbende følge udviklingen i de nye komitéer.

Under pkt. 5.1 ses uddannelsesudvalgets foreløbige forslag til et endagsintroduktionskursus, der målretter sig mod såvel regionale som centrale komitémedlemmer. Forslaget er udarbejdet med udgangspunkt i, at der kommer en del nye medlemmer fra januar 2007.

Pkt. 5.2 beskriver udvalgets forslag til indholdet i en basismappe. Mappen tænkes udarbejdet, så det bliver muligt at supplere med relevant materiale fra den regionale komité, som medlemmet er tilknyttet.

5.1. Forslag til endagsintroduktionskursus

Som nævnt ovenfor, er der forskellige uddannelsesbehov i komitésystemet afhængigt af hvilken personkreds, man tilhører. Det skal derfor indledningsvis bemærkes, at uddannelsesudvalget har haft overvejelser om, hvorvidt det vil være en fordel at differentiere seancerne fra 11:00 til 14:00, således at det målrettes hhv. læge og forskningsaktive komitémedlemmer.

Program:

10:00 – 10:15	Velkomst og præsentation
10:15 – 11:00	Komitésystemets organisation og rammer for funktionen. <ul style="list-style-type: none"> - ”Den danske model” og Helsinkideklarationen. - Lovgrundlaget (primært komitéloven, informationsbekendtgørelsen, cirkulærer og vejledning. Evt. ganske kort om implementeringen af GCP-direktivet). - Klagemuligheder. - Tilstødende love⁵ (forvaltningsloven, offentlighedsloven, sundhedsloven, persondataloven)
11:00 – 12:00	Krav til forsøgsprotokollen Forsøgsdesign og nøglebegreber Lægemiddelforskning
12:00 – 13:00	Frokost
13:00 – 13:30	Forsøgssituationen og samtykkeregler (habile og personer der ikke er habile) Deltagerinformationer (med eksempler)
13:30 – 14:00	Etisk tænkning (evt. med udgangspunkt i dilemmaer og som optakt til casene)
14:00 – 15:45	Oplæg/introduktion til gruppearbejdet (hvor diskussionen primært skal dreje sig om det videnskabetiske). 4 cases med spørgsmål til diskussion i grupper (kaffepause er inkluderet).
15:45 – 16:45	Opsamling og diskussion i plenum af casene, samt opsamling af eventuelle løse ender.
16:45 – 17:00	Demonstration af hjemmeside og evaluering.

5.2. Forslag til basismappens indhold

Basismappen skal sikre, at alle komitémedlemmer – både regionale og centrale, hvor det er relevant, er i besiddelse af de samme informationer. Derudover kan der fra regionalt hold suppleres med diverse materiale, der er relevant for den pågældende komité. Det kan være alt lige fra telefonliste til sagsbehandlingsprocedurer.

---

⁵ Herunder afgørelsesbegrebet, partshøring, aktindsigt og notatpligt.

Indhold:

- 1) Forord med beskrivelse af formål, samt information om CVKs hjemmeside, hvor mange oplysninger kan findes, inkl. Ekstranettet.
- 2) Komitésystemet
  - a) Opgaver
  - b) Organisation, RVK og CVK (vedtægter).
- 3) Komitéloven
  - a) Selve loven (inkl. seneste lovændring)
  - b) Lovens bemærkninger
  - c) Informationsbekendtgørelsen
  - d) Cirkulærer
  - e) Øvrige bekendtgørelser
- 4) Vejledning om anmeldelse mv. af et biomedicinsk forskningsprojekt.
- 5) Anmeldelsessystemet og databasen
- 6) Projekttyper og projektdesign
  - a) Lægemiddelforsøg
  - b) Diverse nøglebegreber
- 7) Lægemiddeloven (uddrag)
- 8) Medicinsk udstyr (uddrag)
- 9) Forvaltningsloven (uddrag)
  - a) Inhabiliteret - § 3
  - b) Afgørelse og begrundelse - § 22
  - c) Tavshedspligt - § 27
  - d) (Evt. § 9 - aktindsigt i Forvaltningsloven kontra Offentlighedsloven)
- 10) Offentlighedsloven (uddrag)
  - a) Aktindsigt - §§ 4 og 5 (evt. undtagelser)
  - b) Notatpligt - § 6.
- 11) Persondataloven (uddrag)
  - a) § 3, nr. 1 og 3, samt §§ 7 og 10
  - b) Evt. vedlægge Datatilsynets pjece eller dele af denne.
- 12) Sundhedsloven (uddrag)
  - a) §§ 13 – 51 (patienters retsstilling)
  - b) §§ 176 – 192 (ligsyn og obduktioner)
- 13) Lov om kunstig befrugning
  - a)
- 14) Straffeloven (uddrag)
  - a) §§ 152 – 152 e

- 15) Internationale regler
  - a) Helsinkideklarationen
  - b) Bioetikkonventionen

- 16) Videnskabsetisk kontrol
  - a) Implementering af modellen for den videnskabsetiske kontrol, 1. april 2005.

- 17) Materiale fra de enkelte komitéer.

- 18) Diverse pjecer (f.eks. fra Lif, og GCP-enhederne).

6. Afsluttende bemærkninger

Som det fremgår af udvalgets vurderinger og forslaget til introduktionsdagen, henvender dette sig især til nystartede komitémedlemmer, da udvalget har vurderet, at det er vigtigt at være klar med et tilbud i januar 2007, når de nye regioners komitéer er nedsat. Dette indebærer imidlertid ikke, at mere erfarne komitémedlemmer og sekretariatsansatte ikke kan deltage, uanset at ansættelsesmyndighederne på det regionale niveau selv varetager ansvaret for deres medarbejders introduktion og uddannelse.

Som nævnt tidligere, har det været udvalgets vurdering, at hvis et kursus skulle strække sig over flere dage, ville det indebære, at det for mange ville blive vanskeligt at deltage. Udvalget har derfor valgt at starte ud med et endagskursus, men udvalget og CVK vil løbende følge udviklingen i de nye komitéer, og såfremt der viser sig ønsker eller behov, vil der evt. kunne tages initiativ til undervisning eller temamøder med forskellige relevante emner på dagsordenen.

I forbindelse med uddannelsesudvalgets møder, har en lang række ideer været drøftet, vendt og overvejet. Der har været rigtig mange gode ideer til, hvordan uddannelse kunne planlægges såvel regionalt som centralt.

Det har således ikke, uanset udvalgets ønske, været muligt at implementere alle ideer til introduktionsdagen, og en prioritering har været nødvendig. Udvalget har valgt, at vedlægge en ide-liste i stikordsform, der forhåbentlig kan tjene som inspiration til uddannelse og introduktion i de regionale videnskabsetiske komitéer. Listen er vedlagt som bilag 1.

På CVKs årsmøde den 27. september 2006 var træning og uddannelse af komitémedlemmer og sekretariatsansatte på programmet. En del af komitémedlemmers og sekretariatsansattes erfaringer og gode råd er allerede integreret i rapporten. Andre gode råd, der blev videregivet på årsmødet, og som ikke er en integreret del af denne rapport, fremgår ligeledes af bilag 1.

Bilag 1

Ideliste

Nedenstående liste kan måske give ideer til, hvordan man udover deltagelse i den fælles introduktionsdag, kan introducere og sikre fortsat kompetenceudvikling af sine komitémedlemmer og ansatte i sekretariaterne.

- E – learning.
- Vidomsbog (afgørelser hvor der f.eks. har været særligt interessante videnskabetiske diskussioner)
- ”Casebog” (eksempler på typiske sager).
- Drøftelse af forskellige relevante emner som indledning til komitémøder (alt fra jura til nanoteknologi.)
- Arrangere besøg for komitémedlemmer på hospitalernes forskellige forskningsafsnit.
- Sagsbehandling i plenum (dvs., at sagerne behandles på komitémøde frem for behandling i underudvalg eller ved forbehandlere alene).
- Gå-hjem møder for komitémedlemmer.
- Introduktion fra sekretariat til komitémedlemmer.
- Introduktion fra komitémedlem til komitémedlem.
- Tværregionale arrangementer (flere komitéer kan f.eks. gå sammen).
- Temamøder – f.eks. i forbindelse med ny lovgivning eller ny videnskab.
- Skriftlig information med fagudtryk fra forskerverdenen, herunder medicinske udtryk.
- Deltage i udenlandske komitéers årsmøder.
- Deltage i EU arrangementer.

Yderligere anbefalinger fra CVKs årsmøde:

- Komitémedlemmerne skal forberedes på, at man skal være læsestærk – at der er meget der skal læses forud for komitémøderne.
- Nye medlemmer skal lære at skelne væsentligt fra uvæsentligt – dvs. hurtigt sættes ind i, hvad man være opmærksom på, når man læser en forsøgsprotokol.
- Sikre, at der er en dialog med andre komitémedlemmer om svære begreber.
- Man skal være opmærksomme på, at de komitémedlemmer, der udpeges midt i en periode også får en grundig introduktion.
- De ministerudpegede medlemmer kan have glæde af at få mulighed for at deltage i et komitémøde i en regional videnskabetisk komité.
- De nye medlemmer bør orienteres om den regionale forvaltnings organisation og sagsbehandling.
- Fastholdelse af CVKs årsmøder.
- Temaindlæg på komitémøder (f.eks. børn, bevidstløse, psykiatri osv.)
- Man skal tage vare på og søge at bevare systemets ”hukommelse”.